

**Odlišné stanovisko sudcu Ladislava Duditša
k nálezu sp. zn. IV. ÚS 224/2020**

1. V súlade s § 67 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pripájam k nálezu ústavného súdu č. k. IV. ÚS 224/2020-183 zo 6. októbra 2021 svoje odlišné stanovisko, ktoré smeruje k jeho odôvodneniu (concurring opinion).

2. Senát ústavného súdu vo veci sťažovateľky [REDAKOVANÉ] rozhodol, že uznesením Súdnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „súdna rada“) č. 83/2018 NZ z 24. októbra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“) bolo porušené jej základné právo na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy. Napadnuté uznesenie súdnej rady zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovел a osobitným výrokom zaviazal súdnu radu na náhradu trov konania.

3. S výrokom nálezu, a to v jeho vyhovujúcej aj nevyhovujúcej časti, som sa po dôslednej rozprave v senáte stotožnil, nestotožňujem sa však s dôvodmi, pre ktoré bol vyhovujúci výrok nálezu prijatý, a predkladám vlastné dôvody, ktoré ma doviedli k záveru o tom, že bolo potrebné v podstatnej časti vyhovieť ústavnej sťažnosti sťažovateľky.

4. Posudzovaná ústavná sťažnosť je v poradí ďalšou z ústavných sťažností napádajúcich rozhodnutie súdnej rady o tom, že kandidát na sudcu všeobecného súdu nespĺňa podmienky sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne (ďalej len „podmienky sudcovskej spôsobilosti“), ustanovené v § 5 ods. 6 a 7 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príslušných a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sudcoch“).

5. Oprávnenie posudzovať splnenie podmienok sudcovskej spôsobilosti bolo súdnej rade zverené s účinnosťou od 1. septembra 2014 (zmenou ústavy ústavným zákonom č. 161/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov). Súdna rada postupovala pri posudzovaní splnenia podmienok sudcovskej spôsobilosti až do 23. februára 2019 (vyhlásenie nálezu č. k. PL. ÚS 21/2014 z 30. januára 2019 v Zbierke zákonov Slovenskej republiky) podľa dovtedy platnej a účinnej ústavnoprávnej úpravy, ktorá jej ukladala prijímať stanovisko o predpokladoch sudcovskej spôsobilosti na základe podkladov od štátneho orgánu plniaceho úlohy ochrany utajovaných skutočností a vyjadrenia kandidáta na vymenovanie za sudcu (čl. 141a ods. 9 ústavy v znení účinnom do 23. februára 2019). Postup súdnej rady pri prijímaní stanoviska bol zároveň upravený v § 27ga zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov vo vtedy platnom a účinnom znení (ďalej len „zákon o súdnej rade“).

6. Viacerí kandidáti na funkciu sudcu, vo vzťahu ku ktorým prijala súdna rada negatívne rozhodnutie o podmienkach sudcovskej spôsobilosti, teda nerozhodla o tom, že ich spĺňajú, sa proti uzneseniam súdnej rady bránili na ústavnom súde ústavnými sťažnosťami, v ktorých namietali prioritne porušenie základného práva na prístup k verejnej funkcii za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, a to buď samostatne, alebo v spojení s ďalšími referenčnými normami.

7. Senáty ústavného súdu doteraz v zhode nevyhoveli ústavným sťažnostiam založeným na argumentácii o porušení čl. 30 ods. 4 ústavy postupom súdnej rady, ktorej rozhodnutie bolo podľa sťažovateľov neodôvodnené a nepreskúmateľné (nálezy sp. zn. I. ÚS 396/2016, II. ÚS 164/2017). Senáty rozhodujúce v uvedených veciach pri posudzovaní argumentu o neodôvodnení rozhodnutia súdnej rady zhodne odkázali na nález sp. zn. II. ÚS 29/2011 (■■■■■), podľa ktorého právna úprava vyhotovovania zvukového záznamu a zápisnice zo zasadnutí súdnej rady v § 6 ods. 10 zákona o súdnej rade vytvára rovnováhu medzi nezávislosťou či autonómnosťou súdnej rady na jednej strane a jej zodpovednosťou a transparentnosťou na strane druhej. Zhodne konštatovali, že po oboznámení sa s obsahom a priebehom príslušného zasadnutia súdnej rady nemožno mať pochybnosti o spôsobilosti kandidáta rozpoznať skutočnosti, ktoré súdna rada mohla vnímať ako problematické pre výkon funkcie sudcu. Osobitne vo veci sp. zn. II. ÚS 164/2017 rezonoval záver vo vzťahu k obsahu základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy o rovnosti prístupu k voleným a iným verejným funkciám, ktorého účelom je stanovenie *„takých podmienok, ktoré budú garantovať, že právnymi predpismi akejkoľvek právnej sily, ako aj praxou orgánov verejnej moci nemožno v rovnakom okamihu a v rovnakej situácii preferovať niektoré skupiny pred inými, prípadne ich vystaviť nerovnosti v podobnej právnej situácii. Porušenie tohto ústavného príkazu je dôvodné vysloviť iba za situácie zistenia diskriminácie osôb v rovnakej faktickej alebo právnej situácii, a to bez rozumného a racionálneho dôvodu (mutatis mutandis II. ÚS 161/03, II. ÚS 48/97).“*.

8. Ako sudca spravodajca som pripravoval návrh nálezu vo veci sp. zn. I. ÚS 293/2017, kde sťažovateľka takisto namietala porušenie svojho základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 ústavy v spojení s ďalšími referenčnými normami uznesením súdnej rady o tom, že nespĺňa predpoklady sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne. Nálezom z 22. júna 2021 štvrtý senát ústavného súdu ústavnej sťažnosti nevyhoveli. V odôvodnení nálezu sa podrobne zaoberal obsahom práva na prístup k voleným a verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, ústavným postavením súdnej rady a jej rozhodovaním vrátane limitov akceptovateľnosti spoznávania dôvodov rozhodnutí súdnej rady prijatých v tajnom hlasovaní.

9. V spomínanom náleze bolo zhrnuté, že funkcia sudcu všeobecného súdu je nesporne verejnou funkciou, ktorá spadá do rámca základného práva upraveného v čl. 30 ods. 4 ústavy. Jeho podstatou je zachovanie prístupu k verejnej funkcii za rovnakých podmienok, teda bez možnosti diskriminačného správania zo strany orgánu verejnej moci pri výkone jeho kreačnej právomoci. Zaistenie rovnakých podmienok prístupu k verejnej funkcii si vyžaduje, aby ustanovené (uplatňované) kritériá prístupu k verejnej funkcii boli objektívne a primerané.

K možnému porušeniu ústavnej zásady rovnakého zaobchádzania (nediskriminácie) v súvislosti so základným právom na prístup k verejnej funkcii môže dôjsť iba v okruhu osôb nachádzajúcich sa v rovnakej právnej a (alebo) faktickej situácii, pričom s niektorými z nich sa zaobchádza odlišne bez rozumného a racionálneho dôvodu. K diskriminačnému prístupu vo vzťahu k určitému uchádzačovi o verejnú funkciu dôjde vtedy, ak tento bude (bol) „znevýhodnený oproti iným občanom nachádzajúcim sa v rovnakej právnej a/alebo faktickej situácii“ (I. ÚS 76/2011, m. m. tiež II. ÚS 48/97, III. ÚS 75/01).

10. Na východiskách, ktoré boli vyslovené v uvedenom náleze, v plnom rozsahu zotrvávam. Tieto východiská však bolo potrebné v prípade sťažovateľky zohľadniť so zreteľom na špecifické okolnosti jej prípadu, a to konkrétne skutkový stav, ktorý vyplynul z oboznámeného zvukového záznamu z neverejného zasadnutia súdnej rady.

11. Pri plnom rešpektovaní stabilnej judikatúry ústavného súdu vo vzťahu k obsahu základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy so zvýraznením doslovného (a reštriktívneho) výkladu uvedeného ustanovenia považujem za kľúčovú okolnosť odôvodňujúcu možnosť vysloviť jeho porušenie výlučne preukázanie existencie diskriminačného prvku v postupe súdnej rady vo vzťahu k sťažovateľke. Musí zároveň ísť o taký diskriminačný postup, ktorý reálne vedie k znevýhodneniu uchádzača oproti iným uchádzačom v rovnakej pozícii. Zachovanie nediskriminačného postupu je zároveň potrebné vnímať v kontexte základnej požiadavky objektivity konania orgánu verejnej moci.

12. Sťažovateľka v naratívnej časti sťažnosti podrobne opísala priebeh rokovania súdnej rady predchádzajúceho rozhodovaniu o splnení podmienok sudcovskej spôsobilosti. Okrem iného zdôraznila, že rozprava členov súdnej rady po tom, ako bola vyzvaná na opustenie miestnosti, v ktorej zasadnutie prebiehalo, sa uskutočnila za účasti zástupcu Národného bezpečnostného úradu (ďalej len „NBÚ“). Ako člen senátu ústavného súdu som mal možnosť oboznámiť sa so zvukovou nahrávkou relevantného zasadnutia súdnej rady, ktorá podlieha režimu utajenia v stupni „vyhradené“. Bez toho, aby došlo k ohrozeniu utajovaných skutočností, je nevyhnutné na tomto mieste prezentovať vlastné zistenie vyplývajúce z obsahu zvukového záznamu, že po ukončení diskusie súdnej rady spojenej s vypočutím sťažovateľky bola sťažovateľka vyzvaná na opustenie zasadacej miestnosti. Z obsahu nahrávky ďalej vyplýva, že pri nasledujúcej rozprave členov súdnej rady nielenže bol prítomný zástupca NBÚ, ale na základe požiadaviek jednotlivých členov súdnej rady čítal z materiálov, ktoré mal k dispozícii a ktoré sa týkali partnera sťažovateľky. Pritom nie je zrejmé, či išlo o dokumenty, s ktorých obsahom mala sťažovateľka možnosť sa oboznámiť vopred. Popri tejto debate prebiehalo tajné hlasovanie, ktorého výsledkom bolo napadnuté uznesenie.

13. Zastávam názor, že bezprostredne po tom, ako súdna rada sťažovateľke umožnila vyjadriť sa a odpovedať na položené otázky, a po výzve, aby sťažovateľka opustila zasadnutie, malo nastúpiť štádium samotného tajného hlasovania, keď na základe obsahu a priebehu zasadnutia si mali členovia súdnej rady jednotlivo vytvárať názor na otázku, ktorá bola predmetom ich hlasovania. V skutočnosti bol postupom súdnej rady opakovane vytvorený priestor zástupcovi NBÚ na prezentovanie materiálov, ku ktorým sa však už sťažovateľka nemohla vyjadriť. Takýto postup považujem za nezlučiteľný s princípom zabezpečenia nediskriminačného

prístupu k verejnej funkcii v spojení s požiadavkou objektivity konania orgánu verejnej moci. Odlišnosť postupu súdnej rady pritom osobitne vnímam minimálne v porovnaní s priebehom ďalších dvoch zasadnutí súdnej rady, s ktorých obsahom som mal možnosť oboznámiť sa rovnako v podobe zvukových nahrávok, a to pri rozhodovaní iných sťažností smerujúcich proti súdnej rade (konania sp. zn. I. ÚS 293/2017 a IV. ÚS 621/2018).

14. Považujem za potrebné zdôrazniť, že nepovažujem za problematickú prítomnosť zástupcu NBÚ na zasadnutí súdnej rady v úvodnej časti zasadnutia, na ktorej sťažovateľka ešte nebola prítomná, keď informoval členov súdnej rady o zisteniach NBÚ týkajúcich sa sťažovateľky, čím aj plnil úlohu upriamiť pozornosť členov súdnej rady na informácie, ktoré mohli byť sporné z pohľadu možného konfliktu s požiadavkami sudcovskej spôsobilosti. Rovnako nepovažujem za problematické, ak zástupcovi NBÚ za prítomnosti sťažovateľky udelila predsedníčka súdnej rady slovo a ak so súhlasom súdnej rady kládol sťažovateľke otázky, na ktoré sťažovateľka odpovedala. Z toho je totiž možné následne vyvodiť záver, že suma informácií z predložených dokumentov, rozpravy a odpovedí na otázky bola pre každého z prítomných členov postačujúca pre kvalifikované rozhodnutie. Po zodpovedaní otázok sťažovateľkou je ale ďalšia aktivita zástupcu NBÚ neodôvodniteľná. Každý člen súdnej rady mal totiž možnosť oboznámiť sa s materiálmi poskytnutými NBÚ už vopred.

15. K ďalším námietkam sťažovateľky, ktoré ostatní členovia senátu považovali za relevantné, považujem za potrebné dodať, že ústavný súd nie je súdom skutkovým ani prieskumným vo vzťahu k posudzovaniu, či objektívne bola skutkovo naplnená niektorá z prekážok predpokladov sudcovskej spôsobilosti podľa § 5 ods. 7 zákona o sudcoch. K samotnej účasti zamestnanca NBÚ na zasadnutí som sa vyjadril v predošlom bode, za relevantné nepovažujem ani pochybnosti k formulácii otázok.

16. Procedurálne pochybenie súdnej rady v štádiu deliberácie tak z môjho pohľadu viedlo k neprípustnému a neústavnému zásahu do základného práva sťažovateľky podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, čo ma viedlo k hlasovaniu za výrok nálezu.

V Košiciach 6. októbra 2021

Ladislav Duditš
sudca